

Razvoj i razvitak

Ham, Sanda

Source / Izvornik: **Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, 2014, 61, 190 - 191**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:125808>

Rights / Prava: [In copyright/Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-13**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of
Humanities and Social Sciences Osijek](#)

PITANJA I ODGOVORI

RAZVOJ I RAZVITAK

Grad Osijek obratio se Jeziku pitanjem je li riječ *razvitak* pravilna riječ i je li valjana njezina uporaba u nazivu dokumenta Strategija kulturnog razvijanja Grada Osijeka ili bi bolje bilo umjesto riječi *razvitak* upotrijebiti riječ *razvoj*?

Odmah valja reći da je jedni normativni priručnik koji smatra da je *razvoj* bolji od *razvitka* Brodnjakov Razlikovni rječnik hrvatskog i srpskog jezika, jer u natuknici *razvitak* upućuje na *razvoj* uz objašnjenje da je *razvitak* riječ tipičnija za srpski jezik, ali potvrđena i u djelima starijih hrvatskih pisaca i da je i danas u upotrebi u hrvatskom jeziku. Za suvremeno stanje nije presudno, ali je zanimljivo da prvi suvremeni hrvatski razlikovni rječnik, znameniti rječnik Petra Guberine i Krune Krstića iz 1940. ne bilježi ni *razvitak* ni *razvoj* (što znači da ni jednu od tih dviju riječi ne smatra srbizmom), ali zato bilježi srbizam *razviće* i savjetuje da se umjesto toga srbizma upotrijebi *razvitak* ili *razvoj*.

U odnosu na suvremene normativne priručnike, Razlikovni je rječnik ostao usamljen budući da suvremena normativna literatura ne upućuje na to da je *razvitak* srbizam. Hrvatski suvremeni normativni pri-

ručnici navode obje riječi bez uputnica da bi jedna od navedenih riječi bila nepravilna.

Pravopisi navode samo *razvitak*, ali to je zbog toga što se u množini te imenice ostvaruje skup *tc (razvitci)* pa je taj oblik u pravopisu potreban. Oblik *razvoj* nije naveden u pravopisima, ali ne zbog toga što bi bio nepravilan, nego jer u bilježenju te riječi nema pravopisnih poteškoća – pravopisi uglavnom bilježe pravopisno zanimljive riječi, ali očekuje se da u pravopise ulaze samo hrvatske riječi – dakle, pravopisi bi trebali bilježiti pravopisno zanimljive riječi, ali hrvatske riječi. U tom smislu valja shvatiti i bilježenje riječi *razvitak* – pravopisno zanimljiva hrvatska riječ.

U suvremenim su rječnicima zabilježene obje riječi. Ne može se reći da koja od tih dviju riječi u rječnicima ima prednost. Naime, rječnici često bilježe i nehrvatske riječi, ali tada posve jasno daju prednost hrvatskim riječima i s nehrvatske riječi upućuju na hrvatsku. Kada su *razvitak* i *razvoj* u pitanju, nema oznake da je *razvitak* nehrvatski ili uputnice s *razvitka* na *razvoj*. Svi pregledani suvremeni hrvatski rječnici (Anićev, Leksikografskoga zavoda, Rječnik u Hrvatskom jezičnom savjetniku, Enciklopedijski rječnik) navode i *razvitak* i *razvoj*. Na prvi bi se pogled moglo učiniti da je *razvoju* dana

pravopis	razvitak	razvoj
Babić-Finka-Mogušev Hrvatski pravopis, 1994. ¹	razvitak	-
Anić-Silićev Pravopis hrvatskoga jezika, 2001.	razvitak	-
Babić-Ham-Mogušev Hrvatski školski pravopis, 2005.	-	-
Badurina-Marković-Mićanovićev Hrvatski pravopis, MH, 2007.	razvitak	-
Babić-Mogušev Hrvatski pravopis, 2010.	razvitak	-
Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje, 2013.	razvitak	-

¹ Sva izdanja – 1994., 1995., 1996., 2000., 2002., 2004.

prednost jer je *uz razvoj* ispisana potpuna rječnička natuknica sa svim značenjima, a *uz razvitak* stoji samo istoznačnica *razvoj*. U prilog tomu da su riječi u rječnicima ravno-pravne, govori i natuknica *razviće* – naime uz *zastarjelicu* (srbizam) *razviće* upućuje se na *razvoj* i *razvitak*. Kada *razvitak* ne bi bio valjana riječ, ne bi se upućivalo na njega (kao zamjenu za *zastarjele riječi*) i ne bi bio u rječnicima kao posebna natuknica.

Kada je o suvremenoj uporabi riječi, nije potrebno osobito jezikoslovno znanje da se u tražilicu Google upišu obje riječi i da se pokaže uporaba i jedne i druge. Tako ćemo pronaći da je Hrvatska vlada 2003. donijela Strategiju *razvjeta*, da je Hrvatski sabor 2009. donio Strategiju održivog *razvjeta* Republike Hrvatske, ali i da postoji Nacionalna zaklada za *razvoj* civilnoga društva, Ministarstvo regionalnoga *razvoja* i fondova Europske unije. Međutim, postoji i Upravni

odjel za poljoprivredu, ruralni *razvitak* i šumarstvo u Zagrebačkoj županiji, a HBOR je kratica za Hrvatsku banku za obnovu i *razvitak*.

Iz rečenoga slijedi da je riječ *razvitak* normativno valjana i ravnopravna s riječi *razvoj*, a o ravnopravnosti upotrebe obiju riječi kaže nam i suvremeni jezik.

Tvorbeno je *razvitak* dobro usustavljen – riječ je o tvorbi imenica od glagola do-metkom *-ak*: *razvi(iti)* + *ak* > *razvitak*. Na isti se način tvore i *dobitak*, *odbitak*, *početak*, *dočetak*, *dodatak*, *napitak*, *nedostatak*, *ovitak*, *povitak*, *svitak*, *izuzetak*, *užitak* i sl. Potpuni popis imenica koje se od glagola tvore dočetkom *-ak* može se pronaći u Tvorbi riječi Stjepana Babića. Ipak, valja napomenuti da je prema *razvoj* moguće tvoriti pridjev *razvojni*, dok od *razvitak* tu mogućnost nemamo.

Sanda Ham

PASJI I PSEĆI

Kada su u pitanju riječi koje označavaju ono što pripada psima ili se na njih odnosi, postoje nedoumice oko uporabe pridjeva *pseći* i *pasji*. Tako se u javnim glasilima pojavljuju naslovi poput „Konzerva pseće hrane skuplja od kilograma nizozemske teletine“ (Večernji list, 2013.) ili „Pljesak otkriva pravi pseći karakter još dok je štene“ (Jutarnji list, 2014.). No pojavljuju se i ovakvi naslovi: „I pasja rasa putuje u raj“ (Slobodna Dalmacija, 2012.) te „Skupi moskovski restorani umjesto ovčetine posluživali pasje meso“ (Večernji list, 2013.). Navedeni su primjeri samo malen broj onih koji pokazuju kako se pridjevi *pseći* i *pasji* rabe u istim surječjima, kao da im je značenje isto i kao da im je ista stilска vrijednost.

Međutim, tim rijećima značenje nije sasvim podudarno, a samim time razlikuju se i prema svojoj stilskoj obilježenosti. Sagledajmo stoga te riječi s tvorbenoga, značenjskoga i stilskoga gledišta.

Oba su pridjeva tvorena dometkom *-ji*. I. Marković u Hrvatskoj morfonologiji (2013., str. 159.) raščlanjuje taj dometak na pridjevni rječtvorni (derivacijski) morfem /-j-/ i na oblikotvorni (fleksijski) morfem /-i/. Dometak *-ji* S. Babić u Tvorbi riječi hrvatskoga književnog jezika (2002., str. 438.) smješta u skupinu pridjevnih dometaka *-ji*, *-lji* i *-eći* i opisuje ga kao slabo plodan u suvremenu hrvatskome jeziku. Uglavnom se pridaje korijenu imenica koje znače životinje, a od imenica ostalih kategorija S. Babić kao učestalije navodi *čovječji*, *božji*, *vražji*, *dječji*, *jesenji* i dr. Bitno je, međutim, istaknuti da